

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Светослав Овчаров
за дисертационен труд на
Златина Димитрова Вълчанова на тема

СТРИЙМИНГ ПЛАТФОРМИ И ТРАНСФОРМАЦИИ НА СЪВРЕМЕННИЯ ТЕЛЕВИЗИОНЕН СЕРИАЛ

Трудът е в обем от 311 страници и е структуриран като въведение, четири глави и заключение. Съдържа необходимия справочен апарат: библиография на кирилица и на латиница, филмография и приложения. Има приложен автореферат в обем от 19 страници, включително описание на приноси. Така оформените материали отговарят на изискванията за дисертационен труд.

В началото на работата си дисертантът (съвсем в духа на понятието „конвергенция“, което разглежда на 25,26 страница) едновременно създава историческа панорама на появата, развитието и бъдещето на телевизията, но и въвежда основополагащи понятия на своя труд стрийминг, даунлоуд и пр. Процесът на създаване на понятиен апарат е и въведение в психологията на гледане на телевизия и/или стрийминг платформи и върви едновременно, като това е направено с много позовавания на авторитети и примери от различни технологични и културологични области. Всичко това издава уменията на докторанта да борави свободно с материала, който е обект на неговото изследване и дълбоко навлизане в проблематиката му.

Изборът на тема е предопределил отговорите на някои въпроси, които авторите на научни изследвания си поставят. Когато в центъра на изследването стоят явления и тенденции от последните няколко години, неминуемо изследването борави не само с анализ и синтез, но и в определен аспект и с откривателство. Искаме, или не пандемията от Ковид - 19 промени човечеството. Възходът на стрийминг платформите, които авторът разглежда със сигурност е подпомогнат и от тези извънредни за човечеството обстоятелства. Статистиката (на стр 42) ни показва, че в Китай или в САЩ броят на хората, които са абонирани за видеострийминг са се увеличили в пъти между 2020 и 2021 година. Оказва се, че технологично човечеството е било узряло за качествен скок, а извънредните обстоятелства на пандемията го принудиха да го направи по-бързо от очакваното. Фактът, че технологични гиганти като Apple посегнаха към създаване на собствени стрийминг платформи е показателен за интереса на големият капитал. Данните на (стр. 53) показват как търсенето на услугата видеострийминг е изпреварило дори очакванията на ония, които предлагат услугата.

Интересни са наблюденията на автора върху влиянието на рекламите върху възприемането на съдържанието на стрийминг платформите. Подробното разглеждане на този въпрос и възможността да „пропускат“ рекламното съдържание или дори да си поръчваш съдържание без реклами е опряно върху статистика и наблюдение върху множество разпространители на видеосъдържание. В дисертационния труд това се превръща във важна тема, която се разглежда както от икономическа, така и от психологическа гледна точка¹. Разгледано е постепенното „възпитаване“ на аудиторията

¹ Големите доставчици на видеосъдържание се ръководят и от пийпълметричните изследвания на аудиторията на „традиционната телевизия“, които недвусмислено показват, че с началото на всеки рекламен блок огромната част от зрителите веднага напускат канала, за да се върнат отново на същия

в това да гледа видеосъдържание през стрийминг платформите и сегментирането на пазара по предпочитанията на публиката.

В тази посока са и разсъжденията за развиване на различни тенденции в гледането на сериали „на един дъх“ или „с наслада“ (вж. стр. 66 и сл.). Очевидно всяко изкуство (подобно на кулинарното) има своят фастфуд, своето гурме и своята „фуджън кухня“. Но, както се казва в текста, в цитирано интервю (стр. 132) „Хората (...) гледат накуп, защото сме пристрастени. Хората пият много, хапват много шоколад. Започва се само с едно парченце шоколад и после... само още едно и още едно...“)

Разглеждането на размиването на границите между филм и сериал, интерактивната драматургия, мултиплатформения подход в създаването на съдържание е интересно с анализа на тенденциите, които определят съвременния облик на видеострийминга. Онова, което е било филм става сериал, онова, което е било сериал става видео игра и обратно. „Совите не са това, което са!“ може да се превърне в мота на съвременния подход към видеосъдържанието не само защото Дейвид Линч е един от участниците в този процес. Анализът на примери от индустрията, които показват различни подходи в този процес е привлечен умело от докторанта като доказателство за многообразието на тенденциите, които се развиват в момента. Някои от възможностите на интерактивна драматургия, които предлагат съвременните сериали (като „Бандерснач“ например, са плашещи заради необходимостта зрителят да взема решения, които са фатални за някои от персонажите и като че определят и най-тъмните страхове на човека, поставен пред избор. В този смисъл подобни филми са пробен камък не само за създателите, но и за зрителите, за границата на техните морални устои. Възможно е подобни филми да се превърнат в пророчество, както неведнъж е ставало в историята на киното (да си спомним само филма на Бредбъри/Трюфо „451 градуса по Фаренхайт“ от 1966, в който героинята на Джули Кристи трепетно очаква да се включи на живо в предаването на телевизията.) Възможностите на интерактивната драматургия очевидно размиват и още една граница – тази между зрител и автор, в която на първия бе отредена пасивната роля на потребител. Ако преди зрителите казваха : „Кой го измисли това?“, сега могат вече гордо да кажат: „Аз измислих това, аз съм автора!“ Долу йерархията! Два важни компонента в процеса на създаване на изкуство - автор и зрител - са разменили местата си².

Този процес на смяна (или завръщане към киното) на методите на снимане в съвременните сериали е разгледан подробно и в четвъртата глава на труда, а още по-детайлно може да се види в приложенията. Твърденията че авторите искат „сериалите да изглеждат като филм“, „да работят с повече пари“ и пр. показват, че колкото и да се отдалечава от киното създаването на телевизионно съдържание за видеострийминг то отново и отново се връща към първоизточника – традиционното кино. Разгледани са ,

канал след края на рекламните. Имам преки наблюдения(като един от собствениците на кабелния канал „Фиеста ТВ“ между 2007 и 2017гг), че в България пийпълметричните агенции години наред отчитаха обратното – в началото на рекламния блок зрителската аудитория се увеличава. Ненормалността на това твърдение е очевидна, но е факт благодарение на това, че повечето пийпълметрични агенции у нас са собственост на организации, които са собственици (пряко или непряко) на телевизионни оператори. Стигна се до създаване на различни агенции за пийпълметрия, като всяка отрича данните на другата, изтъква своите резултати като единствено меродавни, а всъщност всички – еднакво необективни.

² Ще си позволя да дам един пример за „интерактивност“ по български. Докато пишех сценария на сериала „Дървото на живота“ – сезон две, естеството на работата беше такова, че екипът снимаше, докато аз още работех по следващите епизоди. В един момент ми се обади един от продуцентите и ми каза „Еди коя си актриса трябва да умре! Претенциите й станаха прекомерни!“ и аз набързо въведох във филма „испанската болест“, от която наистина в началото на 20-те години на XX век са загинали много хора. Еди коя си актриса умря. След това тя ми се обади и ме попита: “Защо ме уби?!“ – „Питай продуцентите! – отговорих й. Такива ми ти интерактивности.

разбира се и много разлики – във всички етапи на пре-продукция, продукция и постпродукция, които настъпват в създаването на една огромна като обем (спрямо традиционното кино) драматургична, снимачна и монтажна ситуация. Стриймингът променя начина на мислене на авторите. Част от рестрикциите на Федералната комисия по комуникациите са по-разхлабени и сексът вече е „повече секс“, насилието е „повече насилие“, а вулгарният език – „по вулгарен“.

Променили са се и механизмите за избор на публиката, защото с видостриминга по скоро изборът не е „дали“ да гледаш едно съдържание, а по-скоро „кога“ да го гледаш. Всичко това в труда на дисертанта е поставено и в контекста на видеопиратството, което е по-старо (и също толкова устойчиво расте) от видеострийминга.

Киното вече не е същото. Поне онова кино, което познавахме до преди петнайсетина години. Особено в битието си на разпространение. На стр. 19 в своя труд докторантката цитира мнението на представителите на Нетфликс, според които „след няколко десетилетия ефирната телевизия ще е като стационарния телефон“ сиреч рядкост. Срещал съм се с представители на Нетфликс и съм слушал същите твърдения. Очевидно водещите представители на тази платформа имат еднакво цветист език, защото моят събеседник на въпроса ми с какво ще се занимават след няколко години всички сейлс агенти и разпространители, отговори лаконично: “Ще продават ковчези!”. Така с две думи той закопа бъдещото на традиционното киноразпространение. И може да се окаже прав. Трудът на Златина Вълчанова е съвсем навременен, за да ни подготви за грандиозното погребение на традиционното киноразпространение и за поредното му възкресение.

Изследването на Златина Вълчанова систематизира начините, по които стрийминг платформите въздействат върху създаването и възприемането на видеосъдържание за телевизионни сериали. Посочените от автора приноси са обективни и отговарят на съдържанието на дисертацията. Авторът има необходимите публикации в специализирани издания.

В заключение ще кажа, че ми беше интересно да следя ерудираната мисъл на автора и да наблюдавам разсъжденията му за тенденциите в развитието на една област към която малко или много съм пристрастен. Убеден съм, че този научен труд ще заеме своето място в изследването на проблематиката, с която се занимава и би бил интересен освен за научни работници и за сценаристи, режисьори, продуценти и мениджъри на телевизионни компании.

Всички това ме кара да гласувам с „Да“ за присъждането на образователната и научна степен „доктор“ на Златина Вълчанова.

проф. д-р Светослав Овчаров

София 25 април 2024 г.